

URTX

JOAN AMADES I TÀRREGA.
VISITES, CONTACTES, PUBLICACIONS I EPISTOLARI

Antoni Serés Aguilar

JOAN AMADES I TÀRREGA. VISITES, CONTACTES, PUBLICACIONS I EPISTOLARI

Abstract

Artículo en el que se describe las visitas que por motivos profesionales y culturales hizo el folklorista Joan Amades a la ciudad de Tàrrega, los lazos de amistad comercial que estableció y la correspondencia que mantuvo.

Article that describe the visits of the folklorist Joan Amades to the town of Tàrrega for professional and cultural reasons, the links of commercial friendship he established and the correspondence he maintained.

Paraules clau

Recerca, *Obra del Cançoner Popular de Catalunya*, conferència, Orfeó Nova Tàrrega, visites, Francesc Camps Calmet llibres, epistolari, Gumersindo Pasqual, Ball de Bastonets.

Aproximació al personatge

Joan Amades i Gelats (Barcelona, 1890-1959) fou un estudiós de la cultura popular que, com a folklorista, es dedicà a recopilar costums i tradicions arreu dels Països Catalans amb l'objectiu de publicar-los, ja que, no volia que s'arribessin a perdre. Conscient de la transformació de l'època que li tocar viure en la qual la pujança industrial, concentrada en urbs, anava provocant la davallada d'un món rural agrícola, s'esforçà a buscar en els pobles els orígens d'una identitat nacional. Parlava amb avis, iaies, mossens, apotecaris, infants... preguntava com celebraven les festes, com es mudaven, què dansaven, què cantaven, què menjaven... i, carregat de materials, com ara documents d'imatgeria impresa: auques, ventalls, romanços, goigs i altres, retornava a casa per redactar estudis amb la voluntat que esdeinguessin d'interès a les generacions venidores.

Els coneixements que tenia sobre rondalles, llegendes, romanços... el portaren a participar en la recerca de *l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya*, a col·laborar en l'Arxiu de Tradicions Populars, a l'Institut d'Estudis Catalans, a programes de ràdio i organitzacions internacionals, com la Unesco. En el terreny professional, treballà al Museu d'Indústries i Arts Populars del Poble Espanyol de Barcelona, a l'Arxiu Històric Municipal de Barcelona i es convertí en editor per publicar part rellevant d'estudis d'etnologia. De fet, l'obra que va redactar fou extensa, perquè, entre volums i articles, supera amb escreix els 400 títols i, del gruix de la producció, destaquen els 42 llibres de la *Biblioteca de Tradicions Populars*, els 3 volums de *Folklore de Catalunya* i, en especial, els singulars 5 volums del *Costumari Català* que

en l'actualitat encara esdevenen eina de recuperació o inspiració d'activitats festives a escoles i entitats culturals.

La relació d'escrius del folklorista vinculats amb la ciutat de Tàrraga resulta modesta, però, des d'un punt de vista local, interessant. Cal destacar les cites en el *Costumari* (1950-1956): Vol. I, pàg. 232, sobre la *Cançó dels Sants Innocents* i, en la pàg. 409, sobre el *Ball de l'Eixida* amb la partitura recollida pel mestre Güell; Vol. III, en la pàg. 247, sobre la imatge del *St. Crist Trobat* i, en la pàg. 294, sobre una *Processó* per St. Jordi; Vol. IV, pàg. 272, sobre la *Festa de St. Eloi* i, en concret, el *Ball de Vells*.

Amades esmenta també, puntualment, el municipi en el llarg de la seva producció en altres treballs, ara bé, el més notori el trobarem en l'estudi *Balls populars* (1936) on, entre altres danses, parla també del *Ball de l'Eixida*.

Visites a la ciutat

Joan Amades va participar en *l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya (OCPC)*, l'any 1922 pel mecenes Rafael Patxot, la continuïtat de la qual, malauradament, fou estroncada per la Guerra Civil el 1938. Aquesta obra tenia com objectiu preservar la riquesa i varietats de les composicions populars que es transmetien de manera oral: cançons, danses, llegendes, rondalles, contes... seguint l'exemple d'estudiosos anteriors, com per exemple: Pau Piferrer (1818-1848), Milà i Fontanals (1818-1884) o, entre d'altres, Marià Aguiló (1825-1897).

Pel que fa al projecte interromput, aplega un total de cinquanta-cinc "missions", que

Joan Amades i Joan Tomàs en una missió per l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya a Balaguer 1930.
Fons: Amades - DGCPAAC.

era el nom amb el qual equips de treball formats per dues persones, un musicòleg i un escriptor, transcrivien tonades i apuntaven lletres que recitaven els informants. A més, els equips en redactaven unes “memòries” amb impressions, descobriments... que acompanyaven amb fotografies.

Per tant, Amades, amb el suport del musicòleg Joan Tomàs i Parés (Barcelona, 1896-1967), l'any 1932 van entomar per l'OCPC una *Missió* de recerca a les Garrigues i la baixa Segarra on trobem les següents notes:

“... De tarda anem a Tàrrega, on visitem el director de l'Orfeó Mn. Lluís Sarret, el qual també creu que difícilment podrem trobar cap cantaire, però, amb tot, promet que es preocuparà de cercar-ne fent córrer la veu entre els cantaires, i queda que dintre uns dies hi tornarem per veure el fruit que hagin obtingut les seves investigacions...”

“... El Dia de Mare de Déu de setembre anem a Tàrrega. Mn. Sarret ens diu que totes les seves investigacions han donat un resultat negatiu, puix que ni ell ni els seus cantaires han aconseguit trobar ningú que sabés cançons. Visitem la família del difunt mestre Güell, director que havia estat de l'Orfeó de Tàrrega, per veure si pel seu conducte podíem trobar quelcom. Ens

digueren com el seu marit i pare havia escorcollat tant com havia pogut la música popular de la població i no havia pas trobat gran cosa, tot i haver recercat molt, i que tot el que havia recollit ja ho havia enviat als concursos del Cançoner. Ens oferiren, però, posar-nos en relació amb un dels cantaires per ell interrogats. Vàrem creure que no hi havia lloc, puix que si ja havia cantat el que sabia, calia no fer la feina dues vegades...”

MASSOT I MUNTANER, Josep (2005), *Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Materials Vol. XV. Memòries de missions de recerca*, Barcelona, p. 157 i 160.

En la resta de volums de l'OCPC, surten referències a la ciutat de Tàrrega altres vegades, en especial, en: *Diccionari de la dansa, dels entremesos i dels instruments de música i sonadors* (1936). Ara bé, a banda d'aquest projecte ingent, Joan Amades es va desplaçar, com a mínim en una altra ocasió a la ciutat, a fi de fer una conferència per encàrrec de l'Orfeó Nova Tàrrega. Respecte al compromís, en un inici, la trobada estava programada pel dia 15 de març de 1936 però, tal com recullen les edicions de la vigília dels setmanaris de premsa local de l'època, tant a *Acció Comarcal* com a la *Crònica Targarina*, hi ha redactats breus comunicats

en els quals l'Orfeo fa saber que el folklorista va haver de suspendre la conferència pel greu estat de salut de la seva mare. Malgrat el contratemps familiar però, la setmana següent, Amades es va desplaçar al municipi per realitzar la xerrada tal com també recullen les dues següents cròniques:

Orfeo Nova Tàrraga

Conferència de Joan Amades sobre "Teatre Popular"

La conferència que havia esta ajornada el diumenge abans per malaltia d'un familiar de l'orador, va celebrar-se diumenge passat.

O bé l'hora havia estat fixada erròniament o el públic, molt nombrós fet i fet, es mostrà excessivament tardà.

Aquest detall apart, la conferència va constituir un nou encert i un èxit en el cicle que té en curs el nostre Orfeo.

El senyor Amades fou presentat als oients pel senyor Novell, el qual va manifestar que si bé abans d'aquella tarda no hauria pogut parlar del conferenciant sinó per la lectura dels seus llibres, ara tenia l'experiència personal d'haver trobat en ell en tresor de coneixements de les nostres costums populars i una explicació de moltes expressions i llegendes que es troben en el nostre folklore, tals com la de les noies que fan les menges salades o la del càstig nocturn que comporta l'agitar una branca encesa.

El dissertant va entrar en el seu tema i va establir d'antuvi la distinció que cal fer entre l'espectacle sense paraules i l'espectacle dialogant. Aquesta darrera classificació encara s'ha de subdividir entre el de lletra prèviament escrita i a la qual s'ha d'atendre estrictament l'actor, i el que, dins d'un moviment escènic sempre igual, deixa a la llibertat i a l'enginy dels executants el posar-hi les paraules; com també formen classificació separada aquells espectacles que només el representen uns actors determinats i aquells altres en què, en major o menor nombre, pren part el públic. Amb referència a aquesta darrera forma el conferenciant remarcà l'analogia que té amb el teatre grec en què el poble estava representat pel cor, sense que això vulgui dir cap necessària relació entre el teatre clàssic i el nostre teatre popular.

Cita exemples de cada una de les esmentades formes i descriu el que eren els sermons exemplificants o plàstics de Mallorca, la "Dansa del barber", grotesca a tot ésser-ho, i la de "Sant Isidre", que diverteixen extraor-

dinàriament l'auditori. Són projectats i comentats a continuació nombrosos clíxés de danses com la "dels cercolets", germana de la "dels arquets" que tots hem vist ballar, la dels "moros i cristians" que sembla es feia a Tàrraga, la de "Serrallonga", la "de gitanes", i altres, fins a arribar al veritable drama sacre de la Passió, un cas típic del qual és el de Rupit, que es representà a la plaça la nit del Dijous Sant, i finalment la "Dansa de els calaveres". Els creadors d'aquesta, subratllem nosaltres, no podien sospitar que anys a venir una idea semblant inspiraria a Saint Saëns la seva famosa i divulgada "Dansa macabra".

El senyor Francesc Camps ens va fer sentir, interpretades encertadament al piano, algunes de les melodies que s'executen en els espectacles populars descrits.

El senyor Joan Amades fou escoltat amb evident interès i aplaudit amb tota sinceritat.

Walter

Acció Comarcal, núm. 224 de 28 de març de 1936.

La conferència del Sr. Amades

Diumenge passat a la tarda, tal com estava anunciat, va donar una conferència sobre "Teatre Popular", a la sala d'assaig de l'Orfeo el prestigiós publicista En Joan Amades.

La sala presentava un aspecte brillant per la gran concurrència que va assistir per tal d'escoltar la paraula autoritzada del conferenciant.

Va fer la presentació de l'orador el Sr. Ramon Morell, el qual va fer un esboç del que significa "Teatre Popular" intercalant-hi alguna anècdota que va ésser molt celebrada pels assistents.

El Sr. Amades, amb una facilitat pasmosa, explica el que significa teatre popular. Diu que això no vol dir pròpiament donar una representació escènica, sinó que és un espai en què pren part el poble, el qual, sense donar se'n compte, es converteix en actor ell mateix, com per exemple: en les danses i ballets

Explica, també, que de teatre popular n'hi ha de dues variants, la dansa simplement i el teatre parlat, o sia que hi ha una sèrie d'individus que prenen part en una representació i que primer reciten la dansa i després és representada d'acord amb el recitat.

A continuació, detalla algunes de les danses de què ha parlat, il·lustrades amb projeccions

Informació publicitària de la conferència a Tàrrrega.

Fons: Amades - DGCPAAC.

i deixant-nos sentir les melodies musicals de les mateixes el Sr. Camps, al piano.

En finalitzar la seva interessant dissertació, el públic tributà a l'Il·lustre conferenciant una ovació.

Crònica Targarina, núm. 761 de 28 de març de 1936.

La lectura de les recensions esmenta, en els darrers paràgrafs, el nom del pianista Francesc Camps Calmet (Tàrrrega, 1901-1984) que, en el terreny laboral, es guanyava la vida com a reconegut impressor, el qual, a més, va tenir cura durant un període de 2 anys de l'edició de cinc treballs del folklorista: *Cançons populars, amoroses i cavalleresques* (1935); *Balls populars* (1936); *Cançons populars humorístiques* (1936); *Cançons populars històriques i de costums* (1936) i, *Auca dels edificis notables de Barcelona* (1937?).

Probablement, la ja llavors iniciada relació comercial de l'impressor amb el folklorista per la manipulació del primer dels volums devia facilitar de retruc la conferència amb l'Orfeó Nova Tàrrrega i, també, el desplaçament a la ciutat els va facilitar arrodonir tractes per mirar d'anar programant la resta d'obres que estaven en curs.

Descripció dels llibres editats a la impremta Camps Calmet

Des d'un punt de vista bibliòfil, els exemplars de l'Amades impresos a Tàrrrega foren

editats amb un acurat disseny i, pel que fa al contingut dels estudis, tres vetllen per divulgar composicions populars amb el suport d'il·lustracions i partitures musicals; un quart explica balls tradicionals amb el suport de coreografies fotogràfiques i també partitures musicals i, en el darrer, comenta els boxos d'una auca tradicional les il·lustracions de la qual són fins i tot, il·luminades a mà en un breu tiratge.

1. Títol: *Cançons populars, amoroses i cavalleresques*

Publicació: Tàrrrega, Impremta F. Camps Calmet, 1935

Descripció: 272 pàgines

Director: Delfí Escolà i Figuerola

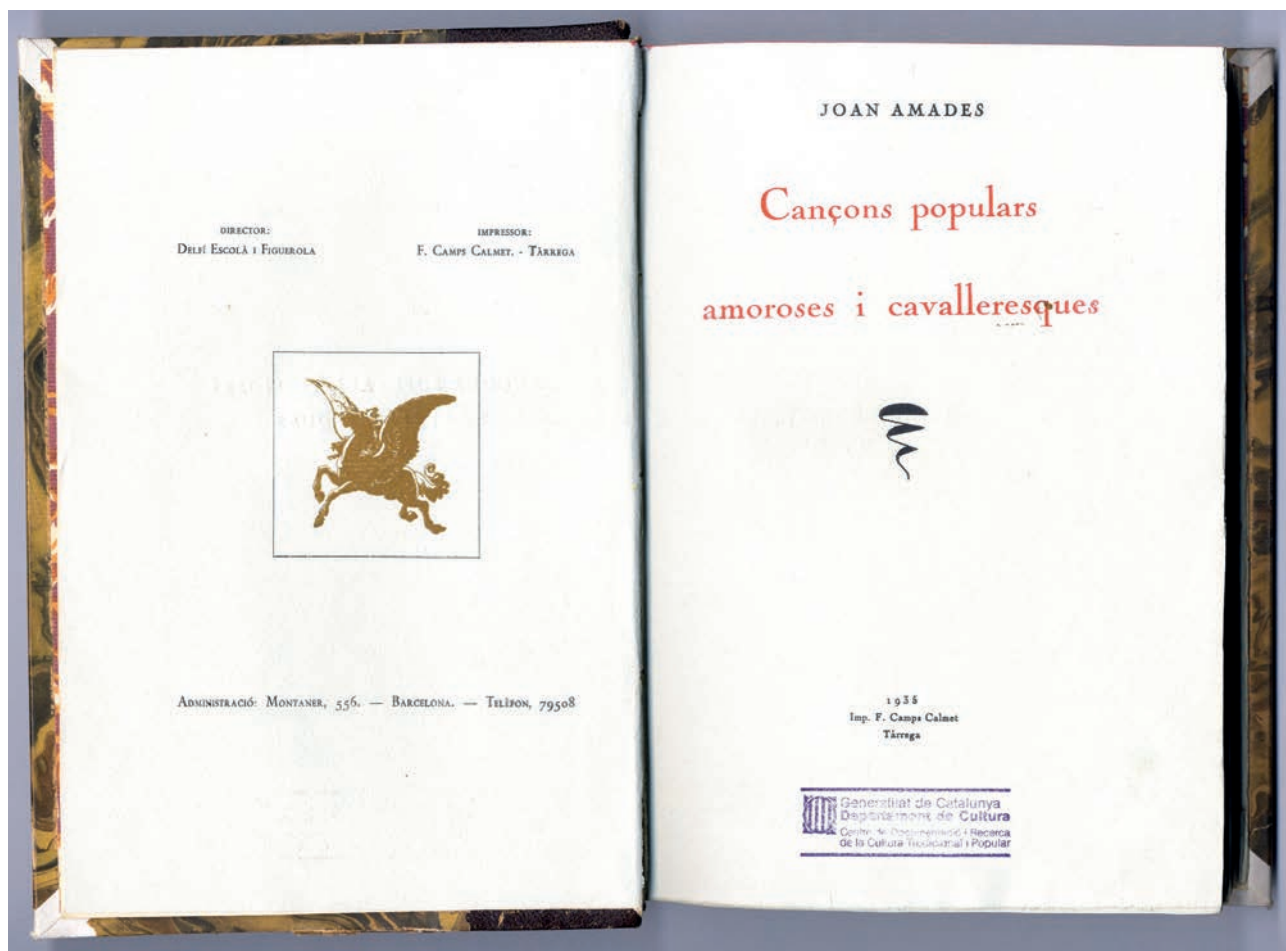
Impressor: F. Camps Calmet

Tiratge: 200 exemplars en paper verjurat. 45 en paper fil, numerats.

Llista d'il·lustradors: Joan Aragay, Rafael Araixa, Francesc Badia, Manuel Bas, Josep Berges, Antoni Bescós, Joan Bonet, Alexandre Cardonets, Josep Costa (Pícarol), Vicenta Felisart, J. Fullà, Ramon Figuerola, Josep Gelabert, Josep Gudiol, Francesc Jou, Joaquim Mir, Joan Mas, Antoni Oller, Josep Picó, Joaquim Renart, Marcel Riera, Fermí Tubau, Opalí Tubau, Jaume Vila, Joan Vila (d'Ivori), Josep Vinyals, Alfred Vivancos i Joan Nicolau.

Sumari: *La flor de perera, La bella nina, L'agravi, La Paula i en Jordi, Maria Enrica, El Pastoret, La Sileta, El voluntari, Desconsol, La mal casada, La calàndria, No us fieu de les donzelles, Injustícia, El frare, La nina de Vilasar, El carboner, L'enamorat, Tracte desfet, Les nines de Camprodon, Consol, La vella, Isabel, Els enamorats, Entre pastors, En Pau Camaneia, El petit vailet, L'encadenat, L'abandonada, El serafí daurat, El caçador i la pastora, Ànima morta, Julià i Quintana, Donya Isabel, La carta de navegar, Don Lluís, Penitència, Maria, la soldada, La dama i el soldat, El comte Floris, La filla del Rei, Don Francisco, Darideta, La mala muller, La dama d'Aragó, Catarina, La filla del rei francès, La presó del rei de França, El comte de l'Orange, Don Blasco, Blancaflor, Mare i filla, La reina de Moreria, Claret, Don Joan i Don Ramon.*

Notes recollides per: Teresa Gelats, calçetera. (Barcelona, 78 anys), Maria Giralt, cosidora. (Barcelona), Margarida Marginet, de Riu. (Barcelona), Teresa Valero, captaire. (Barcelona, 79 anys), Margarida Marginet, porquerola de Riu (80 anys), Amèlia Nogués, cotillaire (Barcelona, 30 anys), Mn. Josep Planes de Ripollet (fill de Ripoll), Ma-

ria Alsina, encantista de Barcelona (Gelida, 84 anys), Maria Pujol, teixidora (Castellar del Vallès, d'uns 25 anys), Maria Collet, Barcelona (d'Olot), Margarida Pallol, marxant de terrissa (Barcelona, d'uns 60 anys), Antoni Mas, de Pons (d'uns 35 anys), Maria Martret, gorrista. (Barcelona, d'uns 60 anys)

Bibliografia: Anglés, Higini; Aguiló i Fuster, Marian; Bohigues, Pere - Barbarà, Josep; Bertran i Bros, Pau; Bosch i Humet, Eusebi; Briz, Francesc Pelai; Capmany, Aureli; Carrera, Adolf; Gay, Joan; Guasch, Joan; L'Avenç, Biblioteca Popular; Llorens de Serra, Sara; Milà i Fontanals, Manuel; Millet, Lluís; Pujol, Francesc; Samper, Baltasar; Serra Vilaró, Joan; Tomàs, Joan.

2. Títol: *Cançons populars humorístiques*

Publicació: Tàrraga, Impremta F. Camps Calmet, 1936

Descripció: 158 pàgines

Director: Delfí Escolà i Figuerola

Impressor: F. Camps Calmet - Tàrraga

Justificació del tiratge: L'edició del llibre consta: de vint-i-cinc exemplars de col·la-

boració, sobre paper de fil Guarro, numerats a la premsa de l'u al vint-i-cinc i signats pe l'autor, i de tres-cents exemplars en paper corrent.

Llista d'il·lustradors: Manuel Bas, Josep Berges, Antoni Bescós, J. Carbonell, Josep Costa (Picarol), Josep Maria Gudiol, J. Munner, Miquel Palau, Ramon Perera, Josep Picó, Fermí Tubau, i Alfred Vivancos.

Sumari: *El Poll i la Puça, L'Oreneta i el Pinsà, Don Gatu, Els Gats de Codina, El Sastre, La Gigala, El Pobre Alegre, La Terra de Gandòfia, El Babau Cistella, El Campanar de Reus, La Cançó de les Mentides, Goigs de Sant Patantum, La Burra, Les Tres Comares, El Gavatxot, Mestre Joan, El Distret, Cançó de la Mosca, Cançó de la Gallina, L'Ase del Rector, El Rector de Cornellà, Donya Quitèria Xarrupa, L'Ull de Bou, La Tuies, La Núvia Vella, El Cornut, L'Espingueri, gueri-gueri i L'Home Petit.*

Notes recollides per: Maria Pujol, teixidora (Castellar del Vallès), Vicenç Amades, mariner (Prat de Comte, 60 anys), Ramoneta Esteve (Barcelona), Margarida Marginet, Riu, porquerola (80 anys), Teresa Gelats, calcetera (Barcelona, 78 anys), Concepció

Cançons populars, amoroses i cavalleresques, pàgines 2-3. Fons: Amades - DGCPAAC.

Coll "Ciona" (70 anys), Macària Llop (Vilalba dels Arcs, 40 anys), Josep Torres (Roda de Vic), Amèlia Nogués, cotillaire (Tarragona), Ramona Camps (Sabadell, 30 anys), Mn. Josep Planes (Ripoll, 60 anys), Maria Cisa, calcetera (Barcelona, 60 anys), Pere Santfeliu, adroguer (60 anys), Teresa Colls, mestra (Girona), Joan Pedró, impressor (Tarragona), Ramoneta Esteve, florista (Barcelona),

Bibliografia: Alió, Joan; Anglès, Higini; Aguiló i Fuster, Marian; Bohigues, Pere - Barbarà, Josep; Bertran i Bros, Pau; Bosch i Humet, Eusebi; Briz, Francesc Pelai; Capmany, Aureli; Carrera, Adolf; Gay, Joan; Guasch, Joan; L'Avenç, Biblioteca Popular; Llongueres, Joan; Llorens de Serra, Sara; Milà i Fontanals, Manuel; Millet, Lluís; Pujol, Francesc; Samper, Baltassar; Serra Vilaró, Joan; Tomàs, Joan.

Colofó del llibre:

AQUEST LLIBRE CONTÉ UNES QUANTES CANÇONS POPULARS
PRÒPIES PER A ÉSSER CANTADES QUAN L'ESPERIT SE
SENT ACLAPARAT I DESITJA ENLAIRAR-SE I TAMBÉ
QUAN, SADOLLADA L'ÀNIMA DE JOIA I ALEGRIA,
VOL ESCLATAR EN EMOTIVA EXPANSIÓ.
FOU COMPOST EN ELS OBRADORS D'EN
F. CAMPS CALMET, DE TÀRREGA,
COMENÇANT PER LA CAN-
DELERA I ACABAT PER
LES CARNESTOL-
TES DE L'ANY
1936

Colofó del llibre
Cançons populars
humorístiques,
pàgina 161. Fons:
Amades - DGCPAAC.

AQUEST LLIBRE CONTÉ UNES QUANTES CANÇONS POPULARS
PRÒPIES PER A ÉSSER CANTADES QUAN L'ESPERIT SE
SENT ACLAPARAT I DESITJA ENLAIRAR-SE I TAMBÉ
QUAN, SADOLLADA L'ÀNIMA DE JOIA I ALEGRIA,
VOL ESCLATAR EN EMOTIVA EXPANSIÓ.
FOU COMPOST EN ELS OBRADORS D'EN
F. CAMPS CALMET, DE TÀRREGA,
COMENÇAT PER LA CAN-
DELERA I ACABAT PER
LES CARNESTOL-
TES DE L'ANY
1936

3. Títol: *Cançons populars històriques i de costums*

Publicació: Tàrrega, Impremta F. Camps Calmet, 1936

Descripció: 180 pàgines

Director: Delfí Escolà i Figuerola

Impressor: F. Camps Calmet - Tàrrega

Justificació del tiratge: L'edició del llibre consta de vint-i-cinc exemplars de col·laboració, sobre paper de fil Guarro, numerats a la premsa de l'u al vint-i-cinc i signats per l'autor, i de tres-cents exemplars en paper corrent.

Llista d'il·lustradors: Manuel Bas, Joan Benavent, Josep Berges, Josep Maria de Castellar, Antoni Castellet, Tomàs Ferrer, Ramon Figuerola, Ferran Garcia, Josep Maria Gudiol, Francesc Jou, Joaquim Mir, Miquel Palau, Josep Picó, Lluís Schutz, Jaume Vila, Joan Vila (d'Ivori), Josep Vinyals, Alfred Vivancos.

Sumari: *Bac de Roda, En Serrallonga, Els Contrabandistes, En Miqueló, Els Paquetaires, Els Xafa-roques, Toca-sons, Galdiró, La Presó de Perpinyà, L'hostal de la Peira, El Serraller, Don Bertran i Donya Maria, Pel Camí de l'Ebre, El Camp de Mill, La Tinterella, Pel Bon Vi, Goigs de les Botifarres, Roseta, Mariagna, Cançó de la Son, L'Angeleta, La Creu del Padró, La Jutgessa, Cançó de Collcerola, Cançó de Pastor, El Retorn Sobtat, L'Alabau, Els Tres Cavallers, La Dozella de Gironella, La Mort i l'Enamorat.*

Notes recollides per: Mn. Josep Planes, Ripollet. (Ripoll), Teresa Valero, captaire. (Barcelona, 80 anys), Hostaler de Ventolrà, Maria Pujol, teixidora (Castellar del Vallès), Teresa Gelats, calcetera (Barcelona), Catarina Cordoní, passamanera (Barcelona), Margarida Marginet, porqueirola de Riu (80 anys), Teixidor, pastor (Vallcebre), Teresa Arrú (Salardú, 60 anys), Antònia Soler, teixidor (St. Quintí de Mediona, d'uns 70 anys).

Bibliografia: Alió, Joan; Anglès, Higini; Aguiló i Fuster, Marian; Bohigues-Pere i Barbarà-Josep; Bertran i Bros, Pau; Bosch i Humet, Eusebi; Briz, Francesc Pelai; Capmany, Aureli; Carrera, Adolf; Gay, Joan; Guasch, Joan; L'Avenç, Biblioteca Popular; Llongueres, Joan; Llorens de Serra, Sara; Milà i Fontanals, Manuel; Millet, Lluís; Pujol, Francesc; Samper, Baltassar; Serra, Joan; Tomàs, Joan.

Colofó del llibre:

ACÍ S'ACABA EL LLIBRE INTITULAT CANÇONS POPULARS
HISTÒRIQUES I DE COSTUMS, EN EL QUAL ES CONTÉ UNA
PETITA MOSTRA DE LA PETJADA QUE LA HISTÒRIA
I ELS COSTUMS HAN DEIXAT EN EL CANÇONER
POPULAR CATALÀ. FOU COMPOST EN LES
OBRADORS D'EN F. CAMPS CALMET,
DE TÀRREGA, COMENÇAT PER
LES CARNESTOLTES I ACA-
BAT A MITJAN DE
QUARESMA
DE L'ANY
1936

Com a informacions d'interès targarí, a la pàgina 110 del llibre hi ha la cançó: *La Creu del Pedró* on l'estudiós esmenta la vila de Tàrrega i, en la pàgina 173, explica en una breu nota que la pròpia mare de l'Amades, Teresa Gelats, fou la persona que el va informar del tema musical i qui, per cert, en el terreny personal, esdevingué determinant perquè el seu fill s'endinsés en el món de la cultura popular. Mostra d'això és la dedicatòria impresa que hi ha en el primer dels cinc treballs: *A la nostra Mare, Teresa Gelats Grinyó, primera cantaire del present recull de cançons, deu inestroncable de gemada poesia, copiós arxiu de sabiesa popular.*

La Creu del Pedró

iLa creu del Pedró,
si parlar podia
de les males nits
que no n'he patides!

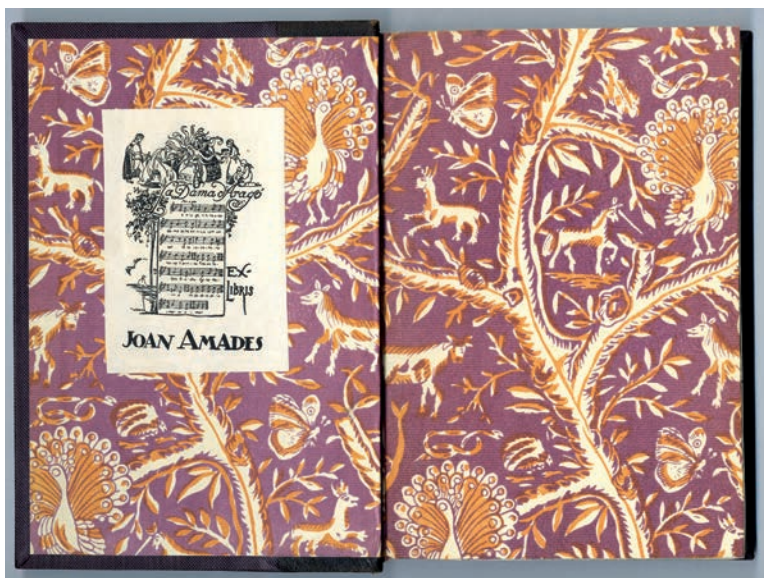
Per una donzella
que se'n diu Maria,
Maria se'n diu
la que el meu cor mata.

No em vol dar l'amor:
vegeu si és ingrata!
per sa ingratitud
res del món no alcança.

Un dia ballant
al pla de Manresa
me'n duen la nova
que n'era promesa.

Quan jo sento això
caic en basca a terra,
quan vaig tornar en mi
no sabia on era.

—Me'n faré soldat,
me'n 'niré a la guerra
amb un cavall blanc
de la cua negra—.

El meu rabadà
prou me consolava:
—iProu nines hi ha
a la vila de Tàrrega!

—No pas com aquesta!
com la Mariagna,
com la meva amor,
al món no n'hi ha una altra.

Notes: *La Creu del Pedró.* La seva lletra, sense tenir res de particular, tampoc no es pot considerar vulgar. Versos i episodis d'aquesta cançó es troben interpolats en altres cançons que no poden pas ésser considerades com a variants d'aquesta. La tonada, més aviat melangiosa i plàcida, sense ésser de les més inspirades i valuoses, és ben acceptable.

L'hem recollida de Teresa Gelats, ja citada. Il·lustrada per Manuel Bas.

4. Títol: *Balls populars*

Publicació: Tàrrega, Impremta F. Camps Calmet, 1936

Descripció: 71 pàgines

Justificació del tiratge: L'edició del llibre consta: de trenta exemplars de col·laboració, sobre paper de fil Guarro, numerats a la premsa de l'u al trenta i signats per l'autor, els cinc més alts fora de comerç, i de cinc-cents vint-i-cinc exemplars en paper corrent.

Sumari: *Ball dels Bastos - Hereu Riera, Les Danses, La Ratolinesa, L'Eixida, El Patatuf, El Ball cerdà, El Galop de cortesia, Ball dels Mocadors, Ball de Sant Ferriol, La Bolangera,*

Ex-libris i guardes del llibre *Cançons populars històriques i de costums.*

Fons: Amades - DGCPAAC.

El Ball pla, Ball de punta i taló, El Contrapàs xinxina, Ball de cascavells, L'Esquerrana.

Colofó del llibre:

AQUEST LLIBRE ÉS UN PETIT ESPILL DEL
CONJUNT HARMÒNIC QUE LA DANSA
POPULAR CATALANA DÓNA A L'APA-
RELLAMENT DE LA PLASTICITAT I EL
RITME. FOU ESTAMPAT EN ELS
OBRADORS D'EN F. CAMPS
CALMET, DE TÀRREGA, CO-
MENÇAT PER LA SET-
MANA DELS BARBUTS,
I RESTÀ ENLLESTIT
PER LA CANDE-
LERA DE
L'ANY
1936

En relació al *Ball de l'Eixida*, entre les pàgines 25 i 28 del llibre, hi ha la següent descripció que, a la vegada, està reforçada amb la reproducció de la composició musical i unes imatges coreogràfiques de la dansa (làmina IV), innovadores per l'època, ja que, per comptes d'emprar il·lustracions, hi utilitza fotografies amb models humans per explicar les figures del ball.

L'Eixida

S'havia ballat a Tàrrega en les festes assenyalades. Té un caient cerimoniós i delicat que la fa diferent de la generalitat dels balls i que li dóna un to distingit.

La seva coreografia és molt especial i diferent de la tot altre ballet català, es pot dir, doncs, que té una fesomia ben pròpia. Té la curiosa particularitat de o entrar a ballar totes les parelles alhora. A cada repetició del motiu melòdic entra una nova parella de dansa, curiosa circumstància que dóna a aquest ball un especial segell de distinció.

El seu conjunt, sobretot vist d'un lloc elevat, produeix un efecte altament harmoniós i animat. El motiu musical és comú a d'altres balls de la Segarra qualificats generalment de Ballet de Déu i amb una coreografia completament diferent de la del ball que ens ocupa.

Les parelles es col·loquen en línia recta l'una darrera l'altra, mirant tots en una mateixa direcció, mitjançant una separació prudencial de parella a parella i de ballador a ballador (fig. 1). En aquesta dansa tots els balladors han de posar ambdues ans a la cintura, formant amb els braços dues nanses. La introducció no es balla; sols serveix perquè els

balladors estiguin atents per començar. En el primer compàs de la melodia, els balladors de la primera parella —les altres resten sense moure's— s'encaren i marquen el primer compàs amb el peu dret tombant-se cap a l'esquerra (fig. 2). El segon compàs, el marquen amb el peu esquerre, tombant-se cap a la dreta (fig. 3), i així successivament fins al vuitè compàs, o sia que els compassos 1, 3, 5 i 7 es marquen amb el peu dret, girant-se cap a l'esquerra, i els compassos 2, 4, 6 i 8, amb el peu esquerre, tombant-se cap a la dreta. Al compàs 9 ballador i balladora s'agafen pels braços drets (fig. 4) i donen una mitja volta cap a l'esquerra; hi esmercen els compassos 9, 10, 11 i 12. A l'acabament d'aquest darrer compàs es giren i s'agafen pels braços esquerres i desfan el camí fet (fig. 5), però donant una volta sencera, durant els compassos 13, 14, 15 i 16, en forma que el ballador quedi de cara a la balladora de la segona parella i la balladora de cara al ballador segon, o sia que els balladors van passant al rengle on hi ha les balladores, i elles, al dels balladors.

En començar novament la melodia ballen l'home de la primera parella amb la dona de la segona i la balladora de la primera amb el ballador de la segona, i fan el que ja hem descrit. En acabar el compàs 16, el ballador i la balladora de la primera parella passen a ballar amb la balladora i el ballador de la tercera, respectivament, i el ballador i la balladora de la segona parella —que ara es troben en primer terme, o sia al lloc on han començat els primers— ballende cara entre ells dos, i així successivament ho van fent totes les parelles.

Quan el primer ballador i la primera balladora ja han ballat amb tots, resten sense moure's de cara al públic, o sia al punt de sortida, posició de la fig. 1. Les altres parelles fan igual. Com es pot veure, balladors i balladores queden invertits de lloc, ja que abans de començar tots els balladors eren a la dreta i les balladores a l'esquerra, i, a manera que van ballant, els balladors passen a l'esquerra i les balladores a la dreta. Quan ha acabat l'última parella, en el mi de la repetició 11 abans del temps de ballet, els balladors es tomben cap a l'esquerra i queden d'esquena al públic, i les balladores, cap a la dreta, per a quedar en la mateixa posició que els balladors, o sia que tots es giren en direcció a dintre de la paral·lela que formen.

Comença tot seguit el temps de ballet. Els balladors llancen el peu esquerre cap a la dreta i les balladores el dret cap l'esquerra en el primer compàs, marquen el primer temps del segon compàs amb el peu enlaire (fig. 6); en

Balls populars,
pàgina 26 i
làmina IV. Fons:
Amades - DGCPAAC.

el segon compàs és el revés. Fan això saltant i seguint els balladors de la primera parella, els quals passen a col·locar-se al lloc respectiu en què es trobaven abans de començar. Per fer aquest canvi, els balladors passen per sobre de les balladores. És necessari que tots els balladors deixin de saltar al mateix temps que acaba la música.

L'edició de l'obra de l'Amades amb la descripció del *Ball de l'Eixida*, a nivell municipal, tingué com a repercussió la publicació d'una ressenya en la premsa de la ciutat on, entre d'altres informacions, es fa ressò de la col·laboració de la impremta Camps Calmet.

"Balls populars"

Totes les sessions de ballets populars que s'han donat a Tàrraga han estat un èxit franc. El públic ha entrat tot seguit en el sentit de les danses que li eren donades a gustar i s'ha sentit identificat i interpretat en els sentiments que traduïen les evolucions, adés joioses, adés greus, distingides o baladreres, senzilles o complicades; cada espectador hi trobava alguna cosa de si mateix, com si el ressò de les tonades i el moviment dels balladors tingués la virtut de remoure alguna fibra profunda, oculta per nombroses anyades de desús i que es desvetlla en sentir que sona a fora la mateixa música i el mateix ritme que havien deixat sembrats una tradició secular.

Tots aquells qui tinguin interès a reviuir aquestes emocions, i a practicar o saber l'ori-

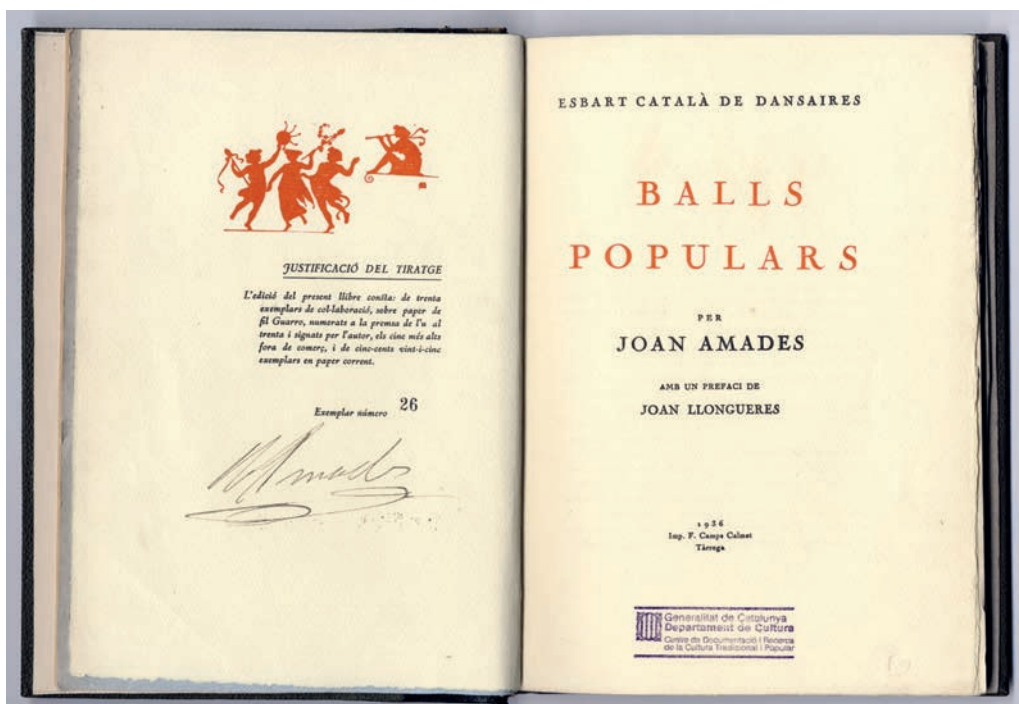
gen d'aquestes danses, de vegades lligat amb llegendes interessantíssimes, llegiran aquesta obra amb especial profit i delectança.

Compren quinze ballets, de cada un dels quals l'autor dóna una recensió folklòrica, acompanyada de la melodia corresponent i d'una explicació de cada un dels moviments. Es ben difícils de donar a entendre en paraules el que ha d'esser un determinat moviment coreogràfic. Tanmateix aquesta explicació hom la troba clara, i en aquest aspecte ha valgut de molt l'experiència dels components de l'"Esbart Català de Dansaires", i del seu Director, Felip Blasco; i per si aquesta claretat no fos prou, cada ballet va il·lustrat amb nombroses fotografies i línies indicadores dels moments més característics del ballet.

El nom de l'"Esbart" i de l'enamorat i apòstol dels Ballets populars catalans, Felip Blasco, ens porta a la memòria una de les primeres —sinó la primera de totes— sessions de ballets: aleshores que amb una activitat sense precedents fou reconstruït en una tarda i ballat a la nit, a la sala de l'Ateneu, aleshores en construcció, el nostre ballet "L'eixida", salvat d'una mort segura per l'esforç i l'entusiasme patriòtic i artístic del senyor Blasco, dels seus subordinats, del Mestre Estela qui va escriure l'harmonització per a cobla i dels nostres inoblidables Josep Güell i Joan Vicianà.

En aquest volum trobem recollit el nostre esmentat ballet targarí "L'eixida", i, circumstància que creiem casual, dels quinze balls que

Balls populars,
pàgina 2-3. Fons:
Amades - DGCPAAC.

descriu l'obra, deu són de les comarques de Lleida, tots ells, llevat de "L'eixida" recollits o existents a les terres muntanyenques del Pallars i l'Urgellet. L'"Hereu Riera" extès al Pallars i Vall d'Aran; el "Galop de cortesia", a Gurp, que suposem el poble proper a Tremp; el "Ball pla", a Talarn; "Punta i taló", a Povellar (Monrós); el "Ball de Sant Ferriol", "L'esquerana" i el "Contrapas xinxina", a Senterada; "La Bolangera", a Castellbó; i el "Ball de cascavells", en el qual trobem alguna semblança amb el nostre "Ball de bastonets", si més no per la bandera, pels camalls de cascavells, per ésser ballat per homes sols a la vigília de la festa i després a l'hora de la processó, el qual es ballava a l'Urgellet. Això vol dir la gran riquesa folklòrica de les comarques occidentals de Catalunya.

No hem pas de descobrir nosaltres els mèrits del senyor Joan Amades. En la publicació que ens ocupa trobaríem confirmada, si calgués, la justificada autoritat que hom li atorga en el camp del folklore català.

El fons de l'obra va precedir d'un bell prefaci de Joan Llongueras i d'un pròleg de l'"Esbart", entitat editora del volum.

La part tipogràfica a càrrec dels tallers Camps-Calmet, de Tàrraga, impecable, i el caient del conjunt perfectament simpàtic.

Walter

Acció Comarcal, núm. 220 de 29 de febrer de 1936.

Si bé resulta d'interès apropar aquesta notícia relacionada amb el llibre, cal afegir que, de forma excepcional, entre la producció de l'Amades, la biblioteconomista, Montserrat Garrich, ha desvetllat un secret sobre l'autoria de l'obra que ha difós en l'article: *Joan Amades, Aureli Capmany i l'Esbart Català de Dansaires* publicat en el núm. 11 de la revista *Canemàs* (2016), on exposa la següent informació:

"... Des de l'any 1935, Felip Blasco i Ricard Llansà, mestre de dansa i director musical respectivament de l'Esbart Català de Dansaires, amb la col·laboració de Josep Ventura, president entre 1937 i 1948, treballen en l'altre projecte editorial. El projecte, de caràcter pedagògic, és proposat el dia 25 de març de 1935 a la Junta Directiva, que l'aprova i l'assumeix. Es tracta d'iniciar una col·lecció de llibres que vol acomplir amb un dels objectius de l'entitat: la difusió de la dansa catalana. Per això es projecta una col·lecció en volums cada un dels quals tractarà diversos balls, amb informació del context —on i quan en ballen, per quin motiu, el context festiu i qui els balla, la música, el desenvolupament detallat de la coreografia en relació sempre amb la melodia que els acompanya—, i s'il·lustrarà amb làmines realitzades a partir de fotografies. La col·lecció s'adreça a mestres, professors i tota personal relacionada amb l'ensenyament, com ara al personal responsable de colònies escolars i d'estiu, als altres esbarts dansaires, a responsables teatrals, etc., i en definitiva, també al públic en general interessat per la dansa.

El 25 d'abril es comunica que ja s'està treballant en el projecte, el 16 de juliol es presenta la relació de fotografies, el 29 d'octubre s'informa que el reportatge fotogràfic ja està enllestit, i el 12 de novembre de 1935, que el llibre ja està enllestit i en pocs dies es podrà portar a la impremta. El mateix mes s'aprova el pressupost i s'escull la impremta Camps Calmet de Tàrraga, empresa de prestigi i d'acurades edicions, i el nom del prologuista del llibre, que serà Joan Llongueres, una altra de les personalitats que col·labora amb l'Esbart.

Els mateixos autors proposen als directors de l'Esbart demanar a Joan Amades que cedeixi el seu nom perquè consti com a autor del llibre, que s'anomenarà Balls populars. La raó que argumenten és ben senzilla: Joan Amades ja té un nom i un prestigi com a folklorista. Amb el seu nom assumint l'autoria del llibre, aquest tindrà més difusió que si hi consten els veritables autors: Felip Blasco, Ricard Llansà i Josep Ventura. Un cop és aprovada per la Junta la proposta de renúncia a l'autoria pública dels autors i de fer-ne la sol·licitud a Amades, per encàrrec d'aquesta, Blasco fa la proposta a Amades, que accedeix a cedir el seu nom i assumir públicament l'autoria del llibre. I és així com per a la història de l'Esbart i d'ell mateix, Joan Amades és públicament l'autor d'aquesta obra i així consta a les seves biografies i als reculls bibliogràfics que ressenyen la seves obres."

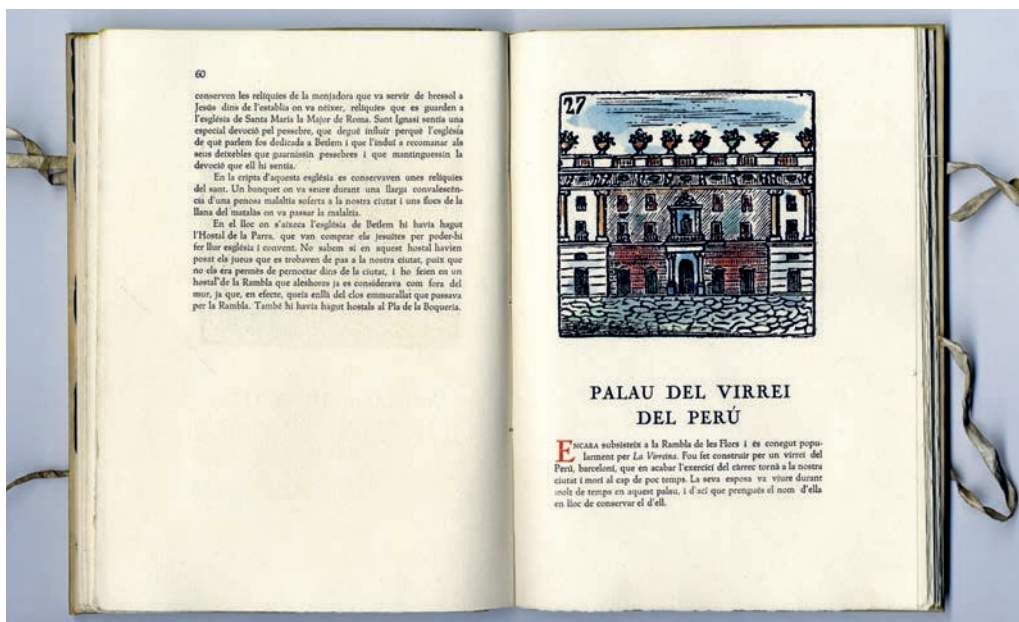
5. Títol: *Auca dels edificis notables de Barcelona*

Publicació: Tàrraga, Impremta F. Camps Calmet, 193?

Descripció: 104 pàgines

Justificació del Tiratge: 50 exemplars en paper de fil Guarro, il·luminats a mà, numerats a la premsa amb xifres romanes des del número I al L; de tres-cents exemplars estampats a tres tints damunt del mateix paper, numerats del número 1 al 300 i d'onze exemplars de col·laboració assenyalats amb lletres des de la A a la L.

Sumari: *El Portal de mar, La Duana, La font de la Duana, El Jardí del General, El Palau Reial, La Llotja, La casa d'En Xifré, L'església de la Mercè, La Capitania General, La Plaça del Duc de Medinaceli, El Portal de la Pau, El Fort de les Drassanes, Antiga foneria de canons, Can Marc de Reus, L'església de Santa Mònica, El Portal de Santa Madrona, La Presó, El Col·legi dels PP Escolapis, El Portal de Sant Antoni, L'església de Sant Antoni, La*

Coberta de pell il·luminada a mà de l'*Auca dels edificis notables de Barcelona*, pàgines 60-61. Fons: Amades - DGCPAAC.

***Auca dels edificis notables de Barcelona*, pàgines 60-61. Fons: Amades - DGCPAAC.**

Plaça del Pedró, La Casa de Caritat, El Portal d'Isabel, El Col·legi del Bisbe, La casa del Marquès de Moià, L'església de Betlem, Palau del Virrei del Perú, Plaça de Sant Josep, El patí de l'Hospital, El Teatre principal, La font del Vell, El Liceu d'Isabel II, L'església del Pi, L'església de Sant Jaume, Les Cases Consistorials, L'Audiència, L'interior de la Catedral, El Palau del Bisbe, Santa Marta, Santa Maria, Passeig de Sant Joan, Interior del Portal Nou, Sant Pere, El Portal de l'Àngel, Les Torres de Canaletes, El Passeig de Gràcia, El Cementiri, El carril y la plaça de braus.

La data de publicació de l'auca no consta en el llibre, tot i que, indirectament, en les darreres pàgines dels exemplars que hi ha dipositats a la biblioteca personal del folklorista a Barcelona en la Direcció General de Cultura Popular, Associacionisme i Acció Culturals del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya hi ha

**Carta de
F. Camps Calmet,
23 de juny 1936.**
Fons: Amades -
DGCPAAC.

231

Sr. Joan Amades
Barcelona

Distingit amic: Primerament, moltes felicitats pel dia del seu sant, per a V. i tots els seus, d'una manera principalíssima la seva esposa.

L'amic Escolà em diu que ha trobat un xic pujat el preu del Butlletí; jo havia fet els càlculs a base d'emprar paper de primera qualitat, així en l'ofset, com el couché; dintre els mateix guix, si convé podrien trobar-se classes més econòmiques, però el treball no resultaria de bon tros tant; el paper hi fa molt, i V. ho sap millor que jo.

Amb tot, desitjos de complaure'l, una vegada posats a la feina, ja que és molt difícil fer un càlcul just sense tenir l'original, faré els possibles de rebaixar tot el que bonament pugui, naturalment sense merma del treball; estic segur que en preu quedarà content.

Convindria saber el que resolgui amb uns dies de temps per a demanar el paper, que no ens trobéssim que el magatzem es faltat d'existències.

Ben atentament el saluda el seu admirat

F. Camps Calmet

Tàrrrega
Vigília de St. Joan, 1936

annexat una relació d'obres de l'autor on, la més moderna que cita, és de l'any 1944. De fet, podria ser d'aquesta època, però els exemplars de la col·lecció estan enquadrats en una sèrie formada per tres diferents volums, titulada: *Auques comentades I, II i III*, els darrers dos llibres de la qual són impresos en un format semblant, però per Taller Gràfics Hesperia.

Observat això, per altra banda, entre la documentació que es conserva en el Fons Amades de la Generalitat de Catalunya, hi ha una carta de l'impressor Francesc Camps Calmet dirigida al folklorista en la qual exposa les serioses dificultats econòmiques per seguir editant projectes conjuntament. Probablement aquest fet i l'esclat de la Guerra Civil pocs dies després en provocaren la finalització comercial.

Distingit amic: Primerament, moltes felicitats pel dia del seu sant, per a V. i tots els seus, d'una manera principalíssima la seva esposa. L'amic Escolà em diu que ha trobat un xic pujat el preu del Butlletí; jo havia fet els càlculs a base d'emprar paper de primera qualitat, així en l'ofset, com el couché; dintre els mateix guix, si convé podrien trobar-se classes més econòmiques, però el treball no resultaria de bon tros tant; el paper hi fa molt, i V. ho sap millor que jo.

Amb tot, desitjos de complaure'l, una vegada posats a la feina, ja que és molt difícil fer un càlcul just sense tenir l'original, faré els possibles de rebaixar tot el que bonament pugui, naturalment sense merma del treball; estic segur que en preu quedarà content.

Convindria saber el que resolgui amb uns dies de temps per a demanar el paper, que no ens trobéssim que el magatzem es faltat d'existències.

Ben atentament el saluda el seu admirat

F. Camps Calmet
Tàrrrega
Vigília de St. Joan, 1936

Epistolari Amades - Pasqual

La correspondència de Joan Amades relacionada amb la ciutat té encara un altre destacat protagonista, l'empresari Gumerindo Pasqual (Tàrrrega, 1889-1964), ànima de l'Agrupació Carmelita de Dansa "Ball de Bastonets" entre els anys 1945 al 1964. Malauradament en els arxius no es conserven totes les cartes que s'intercanviaren,

però, les que ens han arribat, ordenades de forma cronològica, ajuden a traçar un discurs en el qual intervenen de retruc Francesc Pasqual, fill d'en Gumersindo Pasqual, i l'Enriqueta Mallofré, secretària personal i cunyada de Joan Amades.

Pel que fa a les cartes, es custodien en dos indrets. Per una banda, al ja mencionat Fons Amades al Departament de Cultura i, per l'altra, a l'Arxiu Comarcal de l'Urgell on hi ha el Fons Gumersindo Pasqual.

Carta núm. 1
(de Joan Amades a Gumersindo Pasqual)

Barcelona 17/IX/1951

Sr. Gumersindo Pasqual
TARREGA

Molt distingit i honorable Sr.

Ben rebuda la seva lletra i les quatre fotografies que m'ha fet la mercè d'enviar-me i que li hi agraeixo força.

El felicito ben afusivament pel seu esforç, i pel seu èxit del que pot estar-ne ben satisfet puig que veu els seus afanys coronats per una obra meritòria de la que en pot estar ben satisfet. No tothom ho pot dir així puix quants i quans hi ha que s'a deleren per obres i en empreses que costen molt d'es forç moral i materual i no assoleixen reeixir. Ja se sap que darrera de toa empresa deu haver'hi algú que hi posi el coll L'en falicito ben cordialment i sobretot l'encoratjo amb tot entusiasme perquè no defalleixi i perquè n o es faci en rera sobretot després d'haver aconseguit la superació i el triomf de la seva obra.

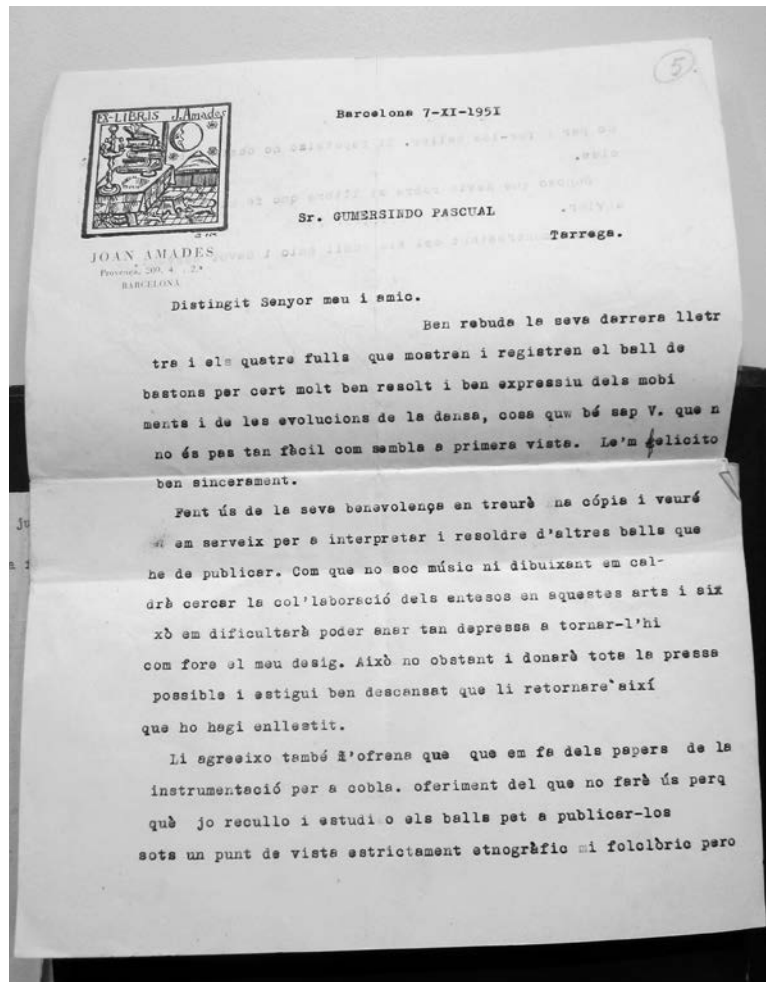
No cal dir que en qualsevol cosa que pigui servir-lo no ha de fer més que manar que tindre un goig en poder-lo complaure.

Prenc bona nota dels detalls que em dóna que tindre en compte quan publiqui la meva enciclopèdia folklòrica.

Les fotografies sempre resulten més documentals i més interessants i sobretot més vives si són preses tot ballant. Si durant el curs de la seva actuació té oportunitat de facilitar-me'n d'altres amb preferència vives de moviment i d'acció em farà ya ben i assenyalat servei del qual li'n rebre encara més favor.

Mani mentrestant del seu humil amic i devot servent.

Joan Amades

Carta núm. 2
(de Joan Amades a Gumersindo Pasqual)

Barcelona 7-XI-1951

Sr. GUMERSINDO PASQUAL
Tarrega

Distingit Senyor meu i amic.

Ben rebuda la seva darrera lletra i els quatre fulls que mostren i registren el ball de bastons per cert molt ben resolt i ben expressiu dels mobiments i de les evolucions de la dansa, cosa quw bé sap V. que n no és pas tan fàcil com sembla a primera vista. Le'm felicito ben sincerament.

Fent ús de la seva benevolença en treurè na còpia i veurè si em serveix per a interpretar i resoldre d'altres balls que he de publicar. Com que no soc músic ni dibuixant em caldrà cercar la col·laboració dels entesos en aquestes arts i aix xò em dificultarà poder anar tan depressa a tornar-l'hi com fore el meu desig. Això no obstant i donarè tota la pressa possible i estigui ben descansat que li retornarè així que ho hagi enllestit.

**Carta de
Joan Amades,**
7 de novembre
de 1951.

Fons: Pasqual - Arxiu
Comarcal de l'Urgell.

Li agraeixo també l'ofrena que que em fa dels papers de la instrumentació per a cobla. oferiment del que no faré ús perq què jo recullo i estudi o els balls per a publicar-los sots un punt de vista estrictament etnogràfic i folclòric pero no per fer-los ballar. Li repeteixo no obstant les meves gràcies.

Suposo que devia rebre el llibre que fa uns dies li vaig enviar.

Manu mentrestatnt del seu humil amic i devot servent.

Joan Amades

Carta núm. 3
(de Gumersindo Pascual a Joan Amades)

Sr. Joan Amades
5 maig 1956
Provenza 209
Barcelona

Volgut amic: corresponc a la seva lletra dient-li que de fotografia que estiguin ballant, les tinc al Album enganxades, si vosté vol fer-ne un dibuix, fasil al seu gust que de aixó ja en sap.

Aci a Tárrega. per la festa major de Santes Espines en el més de Maig, es ballen dances a la plaça amb preferencia l'eixida. Per l'Esbart Albada.

Per l'altra festa major de Sant Eloy, al Setembre es ballen dances dalt la serra, al 'aplech de San Eloy i es fan COSOS, de nens petits, de mes grants i de la cordera, que els hi donen un bé, també es fan cossos d'homes ficats dins un sac, el cós del sac.

Per la Festa del Carme. 16 de Juliol, fá mes de cent anys que actua el "Ball de Bastonets" amb les seves típiques dances. El "Sona Vigotet", la PEPA, i la dança la Filla de Targa. recorrent tot el barri i a la vigilia ballen davant de la Esglesia del Carme i entremitg de els dances reciten poesies humoristiques.

A la vigilia de al festa. a mig dis fan una cerca vila acompanyats del nans i gegants "l'Hereu i la Pubilla" i també assisteixen a la prosesó i al acompanyament del Capitans de la festa i a les autoritats.

Que jó ho sapigue aqui no es fá res més.

Si mal no recor-do, temps arrera le vaig enviar una foto del Ball de Batonets que hi ha quatre nois que estan ballant, búsqula que segurament la trabarà.

Crec haber-lo complagut, i sols en resta saludar-lo ven afectuosament.

El seu amic

Gumersindo Pascual

Al aplec de Sant Eloi, hi ha una cosa típiques ques l'esmorzar amb coca i préssec. Desde luego hi ha moltíssima de gent, i es fá una prosesó al matí a les 7. per portar el Sant a la Ermita y que despres el tornen a baixar a la parroquia quedant a la Ermita un altra inmatge del Sant.

Aquest aplec fá uns docents anys que dure. era una serra pedregal i avui els Ciutadans l'han transformat amb un hermos parque, ple de jardins, pins i moltes flors.

Carta núm. 4
(de Gumersindo Pasqual a Joan Amades)

Sr Dn. Joan Amades. 17-5-56
Provenza 209
Barcelona

Molt Sr meu: Corresponc a la seva, enviat-li junt tres fotos, una vegada n'estigui servit, fassi. La mercé de retornar-les.

Com que vosté no aprobá el que jo ampliés el Ball de Bastots, amb instruments, Cornetes, Trompetes. Trombons, i Bombardis, etc. y tambors, No per fer-los ballar, sinó per acompanyarlos quant passent per carrers i places, profesons, acompanyament de personalitats etc. i es cosa que desde el Mestre Llogueras, e.p.d. fins el mes poc intel·ligent amb la materia, tot hon ho ha aprobat, menys Vosté francament em baig molestar una mica. Quant el Ball de Bastons. balle. ho fá com sempre ho ha fet pero no a só de tambals, Ho té entés..! o sigui cantant la melodia que data de més de cent anys i dient les mateixes paraules, o versets,

Bé. a continuació li copio nostra actuació o actuacions.

Es aquesta Agrupasió, coneguda por

El Ball de Bastonets del Carme. que con he dit data de més de cent anys, i es del Barri del Carme.

Unicament actua per la festa de Nostra Sra del Carme.

El dia 15. de Juliol, vigilia, al mig dia fá el recorregut per tot lo barri que abarca mes de la meitat de la Ciutat. en forma de Cerca Vila, acompanyats per los Gegents, nans, parelles

infantils vestides amb trajo tipic catalá. amenitzant dit pasacalle o cerca vila la Banda de tambors y trompetes y altres instrumens de la mateixa agrupació.

Durant la tarda rocorren tot el barri sense banda, i exhibint les seves dances una o mes vegades a cada carrer, i per la nit, fant la gran presentació al mig de la Plaça del Carme davant l'Esglesia, amb la exhibició de totes les dances, intercalant-hi moltes poesies o versets, que agraden molt a la gent amenitzats per la Copla de Sardanes local, acompliment de altaveus y els tirs de postola detonadora que s'intecalen amb algunes danses.

L'endemá Festa Carmelitana. asisteixen amb la seva banda a la profesó, en formació de dos. Acompanyaments del Sr Capitans i pendoniste de la festa, acabada aquesta tornen a ballar a la plassa del Carme i fineix la seva actuació.

Si li teresen mes detalls ja ho dirá

Molt afectuaossament. s. s.

De fotos en ting moltes. pero la mellor si es que no ha de quedar poc visible es la del grup amb els els Gegants.

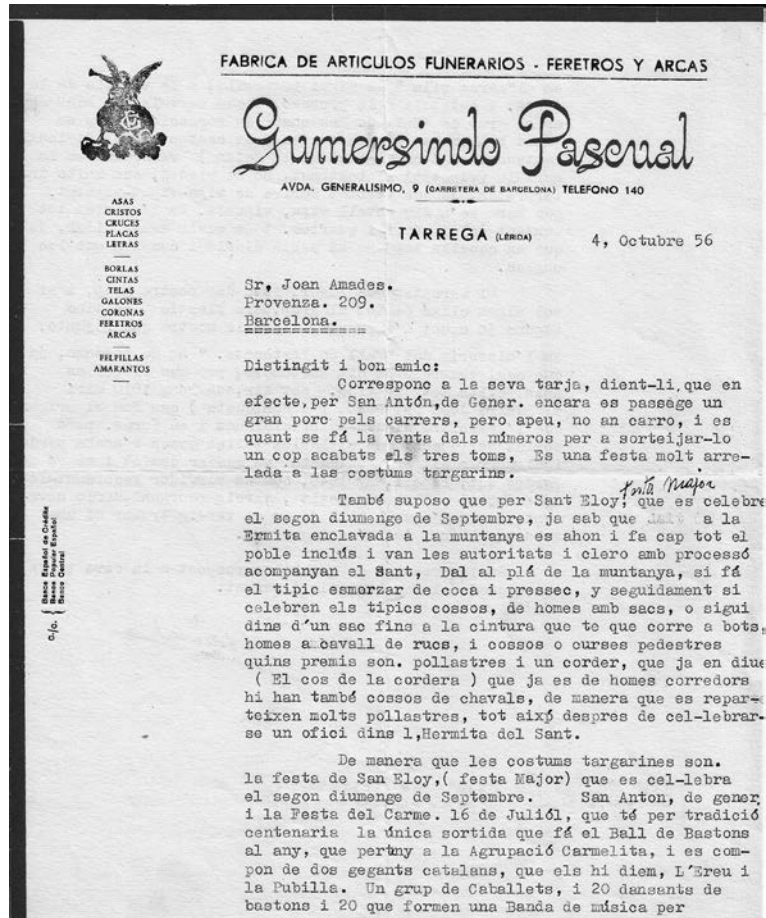
Carta núm. 5
(de Gumersindo Pasqual a Joan Amades)

Sr. Joan Amades. 4, Octubre 56
Provenza. 209.
Barcelona.

Distingit i bon amic:

Corresponc a la seva tarja, dient-li, que en efecte, per San Antón, de Gener. encara es passeege un gran porc pels carrers, pero apeu, no an carro, i es quant se fá la venta dels números per a sorteijar-lo un cop acabats els tres toms, Es una festa molt arrelada a les costums targarins.

També suposo que per Sant Eloy, Festa Major que es celebre el segon diumenge de Septiembre, ja sab que a la Ermita enclavada a la muntanya es ahon i fa cap tot el poble inclús i van les autoritats i clero amb processó acompanyan el Sant, Dal al plá de la muntanya, si fá el tipic esmorzar de coca i pressec, y seguidament si celebren els tipics cossos, de homes amb sacs, o sigui dins d'un sac fins a la cintura que te que corre a bots, homes a call de rucs, i cossos o curses pedestres quins premis son. pollastres i un corder, que ja en diuen (El cos de la cordera) que a es de homes corredors hi han també cossos de

chavals, de manera que es reparteixen molts pollastres, tot aixp despres de cel-lebar-se un ofici dins l,Hermita del Sant.

De manera que les costums targarines son. la festa de San Eloy, (festa Major) que es cel-lebra el segon diumenge de Septiembre. San Anton, de gener i la Festa del Carme. 16 de Juliól, que té per tradició centenaria la única sortida que fá el Ball de Bastons al any, que pertany a la Agrupació Carmelita, i es compon de dos gegants catalans, que els hi diem, L'Ereu i la Pubilla. Un grup de Caballets, i 20 dansants de bastons i 20 que formen una Banda de música per en el "cerca vila" o sigui pasacalle) a la vigilia de la festa. i asisteix a la prosesó, i que serveix per acompanyar al grup de "Ball de Bastons" en formació, pero no quant ballen les danses que ho fant cantant el tradicional centenari "Sona vigotet de la Reina" referint-se la paraula (vigotet) al bastonet, no al vigoti, com molts interpreten, ja que vigotet derive de viga-vigot-vigotet. que hara se'n diu cavall viga, vigueta. també parlen tot cantant dels, xavos i quartos. i de cosir sens didal, ja que en aquells tmps no hi havia didáls i cussien amb les ungles.

Li agraeixo que figuri la foto del nostre grup, i si vol algun clixé de tot el grup, pero plas-

Carta de Gumersindo Pasqual,
4 d'octubre de 1956.
Fons: Amades - DGCPAAC.

tic, en tinc alguns ja paunt d'impremta. com la mostra que adjunto. En l'història del "Ball de Bastonets." no de bastons, ja que aquí sempre s'ha dit Bastonets, per que el ballen nois petits tota la vida. pot dir, que l'any 1910 mirí el mestre José Ma. Pont (á Moniqueta) que fou el primer que l'organitzá diguem-ne oficialment i en forma. pero copiat del homes, que el habien ballat doncs s'anaba perden i al morir dit Sr. Moniqueta. va quedar desfet i es vá perdre tot, fins l'any 1945, que un servidor recordant-lo de quant el ballaba de petit, vareig reorganitzar-lo novament, doncs d'aquell ball ja no en vareig trobar ni una sola barretina, tot s'havia perdut.

En la creencia de que he correspost a la seva tarja queda el seu bon amic i servet.

Carta núm. 6
(de Francesc Pasqual a Joan Amades)

Carta de

Francesc Pasqual,
7 d'abril de 1964. Fons:
Amades - DGCPAAC.

Sr. En
Joan Amades
Barcelona

Tàrrrega 7-4-64

AGRUPACIÓN CARMELITA DE DANZAS- "Ball de Bastonets"

Tàrrrega 7-4-64

Sr. En
Joan Amades
Barcelona

Molt Senyor meu:

En primer lloc tinc el sentiment de comunicar-li la mort del meu pare (a.c.s.) ocorreguda el dia 15 del passat mes de Febrer.

Com sigui que he trovat tres cartes seves dirigides al meu pare que daten de l'any 1951, hem prenc la llibertat d'adreçar-li la present per demanar-li consell i orientació.

Ell portava dintre seu el "Ball de Bastons" i ara un cop desaparegut hem format una Junta per a continuar la seva obra en la qual hi formen part ex-dançaires, que son els qui portaran el pes dels assatjos i actuacions, puig un servidor havia estat sempre al marge d'aquestes activitats, però ara en memoria del meu pare encara que profa en la materia vull impulsar-lo, rodejat de bons col·laboradors.

Doncs bé, es tracta d'augmentar el nombre de dances amb el fi de que puguem omplir una actuació en qualsevol desplaçament, puig les tres que ballen actualment excepte una titulada "La filla de Tàrrrega" son un xic massa infantils, encara que els components de l'Agrupació siguin bailets de 11 a 14 anys.

Molt Senyor meu:

En primer lloc tinc el sentiment de comunicar-li la mort del meu pare (a.c.s.) ocorreguda el dia 15 del passat mes de Febrer.

Com sigui que he trovat tres cartes seves dirigides al meu pare que daten de l'any 1951, hem prenc la llibertat d'adreçar-li la present per demanar-li consell i orientació.

Ell portava dintre seu el "Ball de Bastons" i ara un cop desaparegut hem format una Junta per a continuar la seva obra en la qual hi formen part ex-dançaires, que son els qui portaran el pes dels assatjos i actuacions, puig un servidor havia estat sempre al marge d'aquestes activitats, però ara en memoria del meu pare encara que profa en la materia vull impulsar-lo, rodejat de bons col·laboradors.

Doncs bé, es tracta d'augmentar el nombre de dances amb el fi de que puguem omplir una actuació en qualsevol desplaçament, puig les tres que ballen actualment excepte una titulada "La filla de Tàrrrega" son un xic massa infantils, encara que els components de l'Agrupació siguin bailets de 11 a 14 anys.

Interesaria que vosté ens dongués alguna orientació sobre dances a base de bastons per enriquir el nostre repertori, i com que en una de les seves cartes diu que tant el ball de bastons com el de caballets es ballen per tot el mon aixó a fet decidir-me a dirigir-li la present.

Voldriem adoptar alguna dança de terres llunyanes perquè no hi hagi mai, la coincidència de trovar-nos en alguna festa amb un altre Ball de Bastons de la nostra terra i que l'actuació d'alguna dança fos calcada.

També interessa alguna dança de caballets

Diu també en alguna de les seves missives que está reunint elements per editar una enciclopedia de costums tradicionals en la qual el capítol de les dances ocuparà una part important, en altra diu que te en curs de publicació uns llibrassos sobre costums en els que dona els dibuixos de molts balls entre ells alguns de bastons i suposo que hi haurà el nostre, puig el meu pare li va enviar croquis i fotos, li prego doncs es serveixi orientar-nos el millor que pugui per tirar endavant els nostres projectes.

Rebi les més efusives gracies per endavant en nom de l'Agrupació.

Resta aftm. i servidor

Pot contestar a la següent adreça.

Francesc Pascual Costa

Avda. Generalíssim, 9
Tàrrrega (Lérida)

Carta núm. 7

(Esborrany manuscrit de la Consol Mallofré en nom de la seva germana Enriqueta, vídua d'Amades, a Francesc Pasqual)

Sr. F. Costa

Distingit Sr: Sento el traspàs del seu pare i al seu torn tinc el sentiment de comunicar-li que el meu espòs va traspasar l'any 1959 i per tant jo no puc complaure'l com seria el meu desig.

Per atendre la seva demanda he ensenyat la seva lletra a l'amic Josep Ventura que viu al carrer Montsió nº 4 i m'ha contestat que per lletra es molt difícil explicar-li i que es prestaria a moltes confusions. El senyor Ventura és la persona avui més competent sobre aquest tema i m'ha ofert atendre'l personalment si vostè baixa a Barcelona i vol passar pel seu domicili.

El treball que el meu bon marit al·ludia va sortir l'any 1956 i es titula Costumari Català amb una extensió de 5 volums, on hi ha certament una gran quantitat de balls.

Creguda d'haber fet quan podia el saluda atentament.

Com a resultat indirecte de l'epistolari entre Amades i Pasqual, en l'arxiu fotogràfic que hi ha en el fons del folklorista al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, es conserva una petita col·lecció integrada per 11 fotografies de diferents autors corresponents al grup de

17/IV/1964
Sr. F. Costa
Tàrrrega

Distingit Sr: Sento el traspàs del seu pare i al seu torn tinc el sentiment de comunicar-li que el meu espòs va traspasar l'any 1959 i per tant jo no puc complaure'l com seria el meu desig.

Per atendre la seva demanda he ensenyat la seva lletra a l'amic Josep Ventura que viu al carrer de Montsió nº 4 i m'ha contestat que per lletra és molt difícil explicar-li i que es prestaria a moltes confusions. El senyor Ventura és la persona avui més competent sobre aquest tema i m'ha ofert atendre'l personalment si vostè baixa a Barcelona i vol passar

Esborrany de resposta de Consol Mallofré,
17 d'abril de 1964.
Fons: Amades - DGCPAAC.

Ball de Bastonets, La filla de Tàrrrega.
Balneari de Vallfogona de Riucorb, 1948. Fons: Amades - DGCPAAC.

bastoners targarí en les quals hi ha reproduïdes coreografies i intervencions de carrer datades entre els anys 50 i 60 del segle passat a Barcelona, Vallfogona de Riucorb i Tàrrrega.

